

ekolisty

informačný spravodaj Priateľov Zeme - SPZ

Venujte
2% pre
ochranu
prírody

viac na str.3

**Priatelia
Zeme**
SPZ

3 - 4 / 2012

Téma: Návrhy na zmenu legislatívy pre BRO

Dovolenku v Ekotábore si vychutnali celé rodinky

Aké výsledky dosiahli Priatelia Zeme – SPZ v roku 2012

Ekoporadňa: Opätovné používanie tvorivo

Otázka: Ako sa obliekať štýlovo a pritom ekologicky?

Ranná jazda na koňoch na letnom Ekotábore... viac sa dočítate na str. 06

Obsah čísla 3 - 4 / 2012

- 03 . ZAPOJTE SA
- 04 . TÉMA: Návrhy Priateľov Zeme – SPZ na zmenu odpadovej legislatívy pre biologicky rozložiteľné odpady
- 06 . TÉMA: Dovoľenku v Ekotábore Priateľov Zeme si vychutnali celé rodinky
- 08 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME – SPZ: Aké výsledky dosiahli Priatelia Zeme – SPZ v roku 2012
- 14 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME – SPZ V SKRATKE
- 15 . EKOPORADŇA: Opätovné použitie tvorivo – Pestrá paleta príkladov použitia palety :)
- 12 . VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME: Ako sa obliekať štýlovo a pritom ekologicky?

Informačný spravodaj Ekolisty

Vydáva:
Priatelia Zeme – SPZ, Košice

Adresa:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53
tel./fax: 055/677 1 677
mobil: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priateliazeme.sk
http://www.priateliazeme.sk/spz

Redakčná rada:
Martin Valentovič
Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
grafická úprava:
Mgr. art. René Říha

Dátum vydania:
marec 2013

Foto na titulnej strane:
autor: Priatelia Zeme – SPZ
Ostatné fotografie, ak nie je uvedené inak, archív Priateľov Zeme – SPZ.

ISSN 1335-437X

Vytlačené na recyklovanom papieri

Milí priatelia,

otvárate dvojčíslo Ekolistov 3-4/2012. Pre dvojčíslo sme sa rozhodli preto, že sme nútení v organizácii k istým úsporám, ktoré tiež spôsobili zdržanie Ekolistov. Dôvodov je viacero, ale snažíme sa, aby sa všetky úsporné opatrenia čo najmenej dotkli vás – našich členov. Preto veríme, že dlhšie čakanie na toto dvojčíslo vám vynahradíme prípravným kvalitným obsahom a aj kratším čakaním na ďalšie číslo.

Okrem iného sa začneme od tohto čísla podrobne sústrediť na naše návrhy na zmenu legislatívy. Možno ste zachytili na jeseň informáciu, že bola schválená novela zákona o odpadoch. Tá okrem iného zavádza povinnosť pre obce mať zavedený triedený zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu. Keďže tento návrh sme dlhodobo presadzovali práve my, a jeho prijatie patrí k našim úspechom, snažíme sa v tomto čísle vysvetliť jeho výhody aj úskalía. Verím, že potom naplno oceníte tento úspech.

Veľká časť Ekolistov sa venuje ďalším väčším či menším úspechom v našej práci.

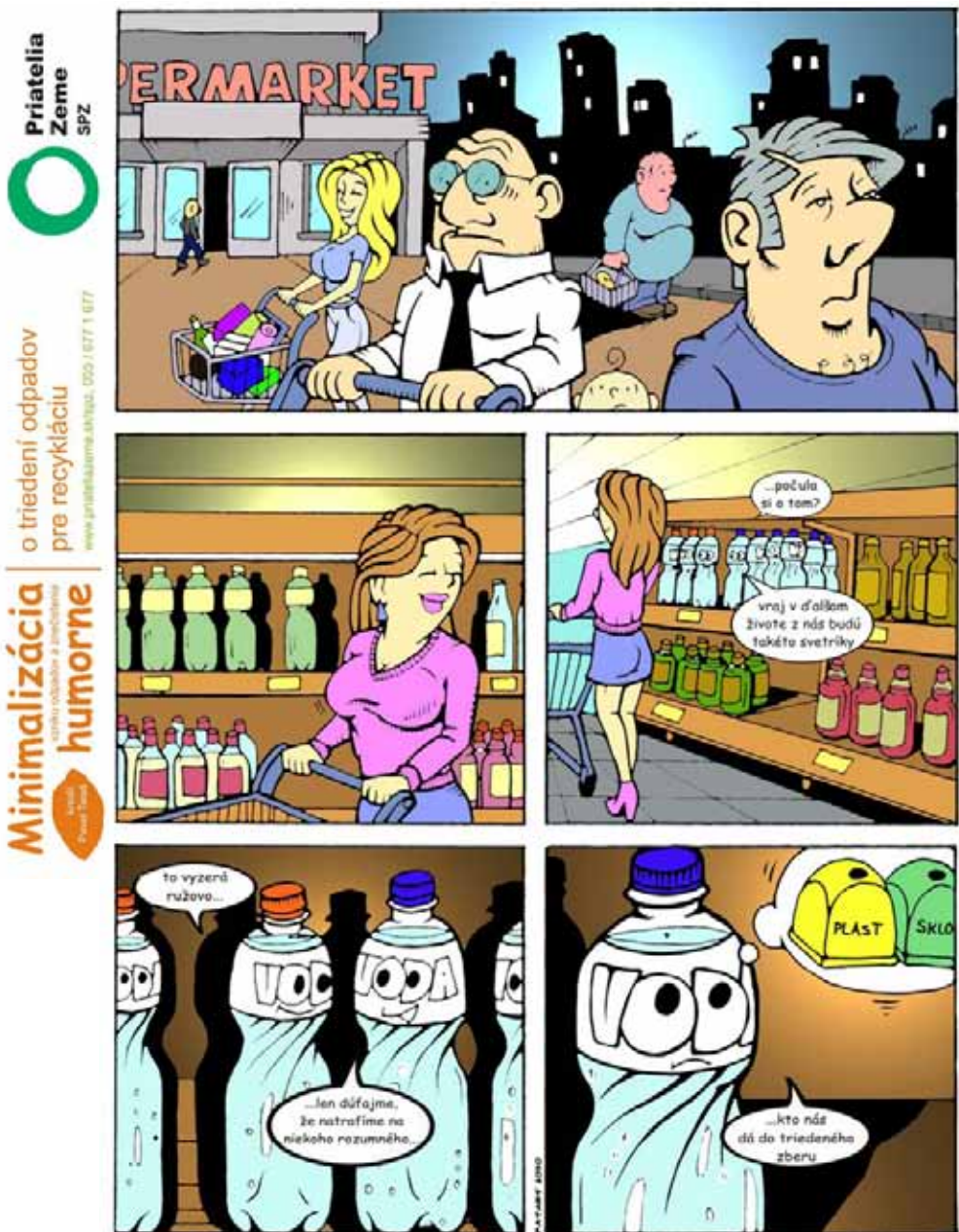
Keďže ide o dvojčíslo, tak je tento výpočet o niečo dlhší ako inokedy. Som presvedčený, že vás napriek tomu táto časť nebude nudiť ale naplní vás hrdosťou. Tieto výsledky totižto dosahujeme aj s vašou podporou.

Nuž a keď už hovorím o podpore, tak opäť je tu čas na venovanie 2 % z vašich daní. Verím, že aj tento rok využijete túto jednoduchú možnosť, ako nás finančne podporiť a presvedčíte aj vašich známych. Veď táto podpora vás nestojí ani cent, pretože len presmerujete časť už zaplatených daní k nám.

Milí priatelia, rád by som poďakoval za podporu, či už finančnú alebo nefinančnú, ktorú sa nám od vás dostávalo v roku 2012. Verím, že nám ostanete aspoň tak verní aj v roku 2013. Tiež by som sa rád poďakoval za obetavú prácu v nie najjednoduchšom čase svojim kolegom a spolupracovníkom.

Na záver tohto úvodníka by som rád zaprial všetkým, ktorí si tieto Ekolisty budú čítať úspešný a zelený rok 2013.

Martin Valentovič

Tento komiks bol vytvorený v rámci projektu „Či ľudská k mentálnemu odpadku...“ ktorý je spolufinancovaný z finančného mechanizmu EHP. Následného finančného mechanizmu a hlavného rozpočtu Slovenskej republiky.

Pomôžte nám na Recyklácii Priateľov Zeme

Aj tento rok organizujeme už tradičnú „Recykláciu Priateľov Zeme“, na ktorej počas jedného týždňa môžu Košičania doniesť veci pre nich už nepotrebné, no stále funkčné či nositeľné a dať tak týmto veciam šancu na „druhý život“.

Toto podujatie teda nie je recykláciou v pravom zmysle slova, ide skôr o susedskú výmenu vecí, ktoré ľudia nepotrebujú, no nechcú ich len tak vyhodiť. Pre niekoho vec nepotrebná môže byť pre druhého ešte zaujímavá, užitočná. Takéto opätovné použitie vecí je ekonomicky, sociálne a hlavne environmentálne priaznivejšie ako ich vyhadzovanie do koša.

Na podujatí sa nám zíde každá usilovná ruka, keďže počas recyklácie „zrecyklujeme“ aj niekoľko ton textilu, obuvi, hračiek, kníh, elektroniky a ďalších mnohokrát i veľmi netradičných vecí. Preto budeme veľmi radi, pokiaľ by ste nám chceli pomôcť. Recyklácia sa bude konať v Košiciach na Strojárskej 3 od pondelka 8. apríla do piatku 12. apríla, v čase od 11:00 do 17:00 hod.

V prípade aktívnej pomoci počas recyklácie si budete môcť vbrať z „recyklovaných“ vecí prednostne a bez poplatku.

Kontaktujte nás prosím na tel. čísle 0903 77 23 23, alebo e-mail: valentovic@priateliazeme.sk.

Pomôžte nám aktívne získať dve percentá z dane

Svojou aktivitou nám môžete pomôcť osloviť viac ľudí, aby nám venovali dve (resp. tri percentá, pokiaľ počas roka pracovali viac ako 40 hodín ako dobrovoľníci a predložia o tom potvrdenie) percentá:

- Oslovte príbuzných, známych, kolegov a odporučte im Priateľov Zeme – SPZ, dajte im tlačivá pre venovanie: Potvrdenie o zaplatení dane z príjmov, Vyhlásenie o poukázaní sumy... Tlačivá nájdete v strede tohto čísla Ekolistov alebo na našej webovej stránke.
- Stiahnite a vytlačte si leták alebo plagát o dvoch percentách. Leták umiestnite v čajovni, knižnici či inom verejnom mieste. Plagát vylepte na verejné miesta vo vašej obci/meste na miesta pre výlep určené. Leták a plagát si môžete stiahnuť z našej webovej stránky. Pokiaľ nemáte možnosť si leták či plagát vytlačiť, môžeme Vám ich zaslať. Kontaktujte nás prosím.
- Urobte nástenky o Priateľoch Zeme – SPZ a možnosti venovať 2 % na mestskej vývesnej tabuli, vo firme, na úrade, v škole.

- Pomôžte nám aktívne na informačných stánkoch vo Vašom meste pri komunikácii s verejnosťou.
- Uverejnite banner alebo video na Vašej webovej stránke s odkazom na našu stránku. Bannery a videá si môžete stiahnuť z našej stránky.
- Podporte a šírte informácie o nás na sociálnych sieťach, pripojte sa k nám na facebooku a zdieľajte informácie o aktivitách Priateľov Zeme – SPZ.

Ďakujeme.

Všetko o dvoch percentách nájdete na našej webovej stránke www.priateliazeme.sk/spz/2percenta.

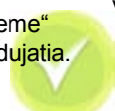
Ak máte akékoľvek otázky, potrebujete tlačivá, letáky alebo plagáty, či pomoc s vyplnením tlačív, neváhajte nás kontaktovať na spz@priateliazeme.sk alebo na tel. 0903 77 23 23.

Pomôžte nám s filmovaním našich akcií

Pokiaľ máte skúsenosti s natáčaním a tvorbou videa, dokumentu, alebo vás táto oblasť zaujíma, oslovte nás prosím. Aj s vašou pomocou chceme lepšie dokumentovať naše pripravované akcie a urobiť ich prístupnejšími pre širokú verejnosť.

V najbližšom období pripravujeme „Recykláciu Priateľov Zeme“ v Košiciach. Pomôžte nám urobiť videoreportáž z tohto podujatia.

Zapojte sa do našich ďalších aktivít, staňte sa dobrovoľníkom alebo dobrovoľníčkou

Významná pomoc pri realizácii našich plánov je dobrovoľnícka práca – práca, ktorú nerobíte pre peniaze, ale z presvedčenia, že pomáhate zlepšiť to, čo sa vám nepáči. Navštívte našu webovú stránku, kde sa dozviete o tom, ako nám môžete pomôcť.

Návrhy Priateľov Zeme – SPZ na zmenu odpadovej legislatívy pre biologicky rozložiteľné odpady

V minulom čísle Ekolistov sme sa venovali legislatívnym návrhom Priateľov Zeme – SPZ. Avšak tému sme ešte nevyčerpali, nevenovali sme sa ešte významnej a dôležitej zložke vznikajúcich odpadov – biologicky rozložiteľnému odpadu. Zároveň sa môžeme pochváliť, že tieto legislatívne návrhy sa nám už podarilo vo viacerých prípadoch premeniť na platnú legislatívu, viac sa o tom dočítate pri príslušných návrhoch. Návrhy sú rozdelené do šiestich rôzne rozsiahlych častí.

Prvým dôležitým návrhom je návrh vypracovať a schváliť Stratégiu nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom (BRO), ktorá bude orientovaná predovšetkým na:

- podporu domáceho kompostovania (záhradného kompostovania)
- podporu kompostovania a anaeróbnej digescie na mieste vzniku BRO (všade tam, kde sú vhodné podmienky pre využitie vzniknutého kompostu a hnojiva)
- podporu komunitného kompostovania
- zavádzanie systémov oddeleného zberu BRO;
- podporu budovania zariadení na materiálové a energetické zhodnocovanie BRO, mimo spaľovní odpadov a zariadení na spoluspaľovanie odpadov;
- podporu budovania zariadení na mechanicko – biologickú úpravu odpadov;
- podporu odbytu kompostu a digestátu na využitie v poľnohospodárstve alebo na zlepšenie stavu životného prostredia (napr. rekultivácie, údržba verejnej zelene);

Tento návrh je už neaktuálny, nakoľko takáto stratégia bola schválená Vládou SR v decembri 2010 s pomerne ambicióznymi cieľmi. Na jeho príprave sme sa výrazne podieľali aj my a vďaka tomu obsahuje v nejakej forme prakticky všetky naše návrhy. Slovensko tak má základný dokument určujúci smerovanie pri nakladaní s BRO.

Druhým návrhom je návrh ustanoviť v čo najkratšej dobe povinnosť zaviesť triedený zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu v obciach pri dodržaní týchto podmienok:

a) Triedený zber BRO sa v obci uzná, ak splní tieto podmienky

- v zástavbe rodinných domov pre každý rodinný dom/skupinu rodinných domov zabezpečiť zberné nádoby alebo vrecia, pri maximálnej donáškovej vzdialenosti do 30 m
- v zástavbe bytových domov zabezpečiť zberné nádoby dostatočného objemu, ktoré by sa mali nachádzať všade tam, kde sú zberné nádoby na zmesový odpad, pri maximálnej donáškovej vzdialenosti do 50 m
- vrecia a zberné nádoby musia byť výrazným a ľahko zrozumiteľným spôsobom označené – ideálne s popisom, čo sa do nich môže ukladať a čo nie a prevádzkovateľ musí zabezpečiť pravidelný odvoz (min. 1x za 14 dní)

b) Od povinnosti triedeného zberu BRO podľa vyššie uvedených podmienok je možné upustiť (požiadať o výnimku príslušný Obvodný úrad ŽP)

- v historických centrách miest, kde by organizácia triedeného zberu mohla spôsobovať technické problémy pri zbere alebo pri dosahovaní kvality zbieraného bioodpadu
- vo vidieckych alebo takmer neosídlených oblastiach (lazy, kopanice) s hustotou obyvateľstva nižšou ako 10 obyvateľov na kilometer štvorcový, kde by zavedenie triedeného zberu nebolo environmentálne opodstatnené. V týchto oblastiach sa musia uskutočniť špeciálne kampane o domácom či komunitnom kompostovaní.

DRVENIE DREVNEHO ODPADU NA OBECNOM KOMPOSTOVISKU

- v obciach alebo v časti obcí, kde vyše 90 % domácností svoj-pomocne kompostuje svoje vlastné biologické odpady, v týchto obciach musí byť zavedený podporný program na rozvoj domáceho a komunitného kompostovania

c) Triedený zber BRO sa bude týkať týchto druhov odpadu (ak nie je použitý na mieste vzniku)

- odpad z potravín zo súkromných domácností;
- odpad z potravín z reštaurácií, jedální, škôl a verejných budov;
- biologický odpad z obchodných domov;
- biologický odpad z obchodov, malých podnikov a servisných podnikov;
- biologický odpad z komerčných, priemyselných a inštitucionálnych zdrojov;
- zelený biologický odpad zo súkromných a verejných parkov, záhrad a cintorínov.

Tento návrh bol zapracovaný v poslednej novele zákona o odpadoch a pre obce je teda zavedená povinnosť triedeného zberu pre biologicky rozložiteľné odpady od 1. januára 2013, ale treba povedať, že v odlišnej forme od nášho návrhu. Hlavnými rozdielmi oproti nášmu návrhu je nedostatočná špecifikácia štandardov triedeného zberu podľa písmena a) nášho návrhu, príliš benevolentné nastavenie podmienok výnimky z tejto povinnosti.

Tretím návrhom je návrh vydať vyhlášku o nakladaní s biologickými odpadmi, ktorá stanoví minimálne technické požiadavky na vybavenie a prevádzku zariadení na zhodnocovanie biologických odpadov, zoznam vhodných biologických odpadov pre jednotlivé technológie a požiadavky na ich kvalitu, zriaďovanie a prevádzkovanie zariadení na zhodnocovanie BRO a pod. Jej súčasťou by malo byť aj stanovenie výnimiek pre zariadenia na zhodnocovanie odpadov s kódovým označením činnosti podľa prílohy č.2 zákona o odpadoch R3 – recyklácia alebo spätné získavanie organických látok, ktoré sa nepoužívajú ako rozpúšťadlá (vrátane kompostovania a iných biologických transformačných procesov) s kapacitou menej ako 1500 ton biologického odpadu. Povoľovací proces by mal byť rôzne náročný, v závislosti od množstva a druhu spracovávaného BRO. Pre zjednodušenie tu uvádzame len niektoré dôležitejšie možnosti:

a. Pri spracovávaní zeleného biologického odpadu

- pri ročnej kapacite menej ako 30 ton biologického odpadu (cca 10 ton kompostu) – de minimis.
Bude sa jednať naďalej o zhodnocovanie biologického odpadu bez zariadenia na zhodnocovanie odpadu.
- pri ročnej kapacite medzi 30 až 150 ton biologického odpadu (malé zariadenie) musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované. Pri surovinách a pri vyrobenom komposte nie sú potrebné žiadne analytické rozborov v prípadoch, že kompost nebude dávaný na predaj, ale bude využívaný pre vlastnú potrebu.

b. Pri spracovávaní BRO z domácnosti, firiem, inštitúcií a potravinárskeho priemyslu (hnoja a biologického odpadu potravinárskeho charakteru bez živočíšnych produktov)

- pri ročnej kapacite menej ako 30 ton biologického odpadu (cca 10 ton kompostu) – de minimis. Bude sa jednať naďalej o zhodnocovanie biologického odpadu bez zariadenia na zhodnocovanie odpadu.

c. Pri spracovaní BRO s obsahom živočíšnych produktov platí na zriaďovanie a prevádzkovanie zariadenia platná legislatíva v plnom rozsahu.

Cieľom tohto návrhu je sprehľadniť súčasnú situáciu v legislatíve a zároveň podporiť v prvom rade spracovanie biologického odpadu v mieste jeho vzniku.

Štvrtým návrhom je návrh vydať všeobecne záväzný právny predpis, ktorý stanoví kvalitatívne požiadavky na komposty rôznych tried a vymedzí ich spôsoby využitia.

Cieľom tohto návrhu je podporiť využitie kompostu a zjednodušiť jeho ekonomické využitie.

Piaty návrh navrhuje zabrániť zvyšovaniu množstva kanalizačných splaškov a kalov na ČOV, zakázať odstraňovanie rozdrveného BRO do verejnej kanalizácie (používanie drvičov v odtokoch umývadiel).

Toto opatrenie je potrebné na riešenie zvyšujúceho sa počtu domácich drvičov, ktoré drvia odpad priamo v domácnostiach a vypúšťajú drvinu do kanalizácie. Avšak slovenská kanalizačná sieť nie je stavaná na takéto nakladanie s BRO a spôsobuje to nemalé problémy.

Posledným **šiestym návrhom** pre BRO je návrh vypracovať a schváliť Stratégiu predchádzania vzniku odpadov do decembra roku 2013 v súlade s požiadavkou Európskej únie v zmysle Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpade.

Tento dokument je v štádiu spracovania a do tohto procesu sú oficiálne zapojení aj Priatelia Zeme – SPZ. Budeme sa teda v tomto roku snažiť, aby tento dokument bol čo najkonkrétnejší a obsahoval opatrenia na zníženie množstiev vznikajúceho nie len biologicky rozložiteľného odpadu.

Tieto návrhy boli pripravené našimi expertmi už v roku 2009, ale nestrácajú nič zo svojej aktuálnosti. Bez ich dôsledného zavedenia do slovenskej legislatívy bude mať Slovensko veľké problémy splniť viaceré ciele dané európskou legislatívou. Nehovoriac o tom, že sú tieto zmeny nevyhnutné aj na zariadenie slovenského odpadového hospodárstva medzi krajinou s moderným odpadovým hospodárstvom s vysokou mierou predchádzania vzniku odpadu, opätovného používania a recyklácie. Preto je len dobre, že viaceré z týchto návrhov sa aj vďaka našim podporovateľom už podarilo aspoň čiastočne presadiť. Verím, že sa nám s vašou pokračujúcou podporou podarí presadiť aj ďalšie pripravené návrhy v prospech životného prostredia.

Martin Valentovič

MY, ČO SME ZOSTALI AŽ DO KONCA, SME SI UROBILI AJ SPOLOČNÚ FOTOGRAFIU

Dovolenku v Ekotábore Priateľov Zeme si vychutnali celé rodinky

Posledný júlový týždeň roku 2012 sa na bylinkovej farme Odorica pri Levoči konal už 16. letný Ekotábore Priateľov Zeme. Účastníci mali na ňom možnosť vyskúšať si rôzne práce pre miestnu ekofarmu, tradičné i netradičné remeslá, či vypočuť si prednášky na rôzne témy. Bohatý program nenarušilo ani počasie, účastníci si užili dažďa aj slnka, a naplno tak mohli precítiť pobyt v prírode, krajine.

Celkom sa na Ekotábore zúčastnilo takmer 60 ľudí z rôznych kútov Slovenska, prišli stáli návštevníci aj noví. Špecifikom tohtoročného tábora bolo, že išlo väčšinou o mamičky s deťmi, rodinky, ktoré zatúžili zažiť týždenný pobyt na čerstvom vzduchu v krásnom a čistom prostredí, medzi príjemnými ľuďmi, bylinkami a hospodárskymi zvieratami chovanými na ekofarme. Väčšina účastníkov pricestovala z väčších miest, z Bratislavy, z Košíc, z Trenčína, alebo Banskej Bystrice s cieľom oddýchnuť si od mestského prostredia, či od sedavého zamestnania a vyskúšať si niečo nové

z aktivít na Ekotábore, vyskúšať vegetariánsku stravu v značnej miere z potravín v biokvalite, spanie na sene alebo v stane.

Bohatý program začínal už skoro ráno jogou, ktorej vedenia sa ujala jedna z účastníčok Ekotábora, či jazdou na koňoch. Pokračoval doobednými prácami, ktoré boli veľkou pomocou miestnej komunite na ekofarme. Chlapi mali možnosť vyskúšať svoje zručnosti pri dostavbe hospodárskej budovy z dreva, budovaní malej hrádze pre pripravované jazierko a pri dláždení dvora kameňmi. Ženy sa venovali prácam s bylinkami, hlavne ich zberu a čisteniu, teda príjemnej manuálnej práci, pri ktorej sa mohli dozvedieť veľa zaujímavostí o bylinkách od majiteľky ekofarmy Zuzany Homolovej, alebo podiskutovať v kruhu o rôznych témach. Deti mali plno práce so starostlivosťou o domáce mačiatka a šteniatka, s budovaním tunelov v pieskovisku, alebo s rozhojdávaním okolitého sveta pri sedení na hojdačkách.

Poobede sa účastníci Ekotábora mali možnosť priučiť rôznym remeslám, napríklad výrobe recyklovaného papiera, ktorú spolu s pletením košíkov z papiera viedla Oľga Klimová s dcérou Emi, výroba pišťalky s majstrom pišťalkárom Michalom Smetankom, výroba ozdôb zo slamy, ktorú už tradične viedol slamienkár Pavol Gregor, modelovanie z hliny a výroba mozaiky zo starých kachličiek pod vedením skúsenej remeselníčky Zuzany Rešiti. Jej manžel Ismed aj tento rok na svojom kurze drôtkárstva predviedol, aké krásne veci sa dajú vytvoriť z drôtu.

TVORBA MOZAIKY Z KACHLIČIEK

KURZ VÝROBY PIŠŤALIEK

Poobedný program okrem remesiel tiež tvorila výroba syra a sýrových korbáčikov z mlieka od zvierat chovaných na farme pod vedením majiteľky farmy. Po remese sa mohli účastníci zapojiť do meditácie pod vedením Eleny Urbanovskej a tiež do rôznych športov. Mohli si napríklad zastrieľať z luku pod vedením Ľuba Ontkóca, alebo zahrať si bedminton, volejbal a futbal. S nadšením bol privítaný workshop akrobacie, na ktorom Stanka Sekretárová a Michal Jurčo z akrobaticko-tanečného zoskupenia Vertigo naučili účastníkov trošku zo svojho umenia.

Večery boli venované zaujímavým prednáškam. Témy boli rôzne, o globálnej ekonomike rozprával Juraj Zamkovský z Priateľov Zeme – CEPA, o aktivitách Priateľov Zeme a o tom, ako sa občania môžu brániť, keď im za domom chcú postaviť skládku odpadov alebo spaľovňu porozprával Martin Valentovič, o odpadoch Branislav Moňok, problematiku toxických látok v našich domácnostiach predostrela poslucháčom Katarína Pačayová. O vegetariánstve porozprával známy propagátor zdravého stravovania Roman Uhrín, ktorý tiež pomohol s prípravou netradičnej pochúťky na večeru s názvom Ratatouille.

Dni plné zážitkov končili posedením pri ohni, s diskusiou či bubnovaním na bubny a hraním na píšťalkách, koncovkách, fujarách, ktoré mali účastníci voľne k dispozícii aj počas dňa, pokiaľ ich pobožkala múza.

Účastníci Ekotábora si pochvaľovali krásu krajiny, celkovú pohodu a otvorenosť ľudí, účastníkov aj domácich. Taktiež boli veľmi spokojní s rôznorodosťou programu a vyjadrili poďakovanie a mnohí aj presvedčenie, že prídu na tábor aj na budúci rok.

Z mnohých vyjadrení spokojnosti v pamäti utkveli najmä slová

Diany: „Našla som sa tu!“. Veríme že o rok sa opäť všetci stretne a bude nám ešte o krôčik lepšie. Ďakujeme za vašu priazeň.

Ďakujeme sponzorom, ktorí Ekotábor podporili venovaním potravín, kozmetiky či iných produktov: firmám Alfabio, Ravita, Sojaprodukt, Tento, Ekotrend Myjava, Labaš, Sonnentor, obchodíkom Bitrend a Malý princ. Ďakujeme aj jednotlivcom, ktorí na Ekotábor venovali rôzne zaváraniny, sirupy. Tiež ďakujeme dobrovoľníkom, ktorí nám pomáhali s organizáciou Ekotábora, najmä Jurajovi Adamovi, Bebe, Lucke Tóthovej a Stanovi Tomekovi a majiteľke ekofarmy Zuzane Homolovej, za to že nám opäť dala možnosť stráviť inšpiratívny týždeň v krásnom prostredí jej bylinkovej farmy a že pre nás spolu so svojou rodinou pripravila také podmienky, aby sme sa u nej cítili dobre. Veríme, že všetky tieto sily a energiu sa nám podarí zhromaždiť aj o rok, po sedemnásty krát.

U MALÉHO PRINCA

Aké výsledky dosiahli Priatelia Zeme – SPZ v roku 2012

V roku 2012 sme realizovali veľkú časť aktivít v rámci dvoch projektov, a to v rámci končiaceho projektu „Triedenie a recyklácia odpadov – súčasť nášho každodenného života“, ktorý bol podporený Recyklačným fondom a menšieho projektu „Predchádzanie vzniku odpadov – nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“, ktorý bol podporený Medzinárodným vyšehradským fondom. Avšak, tak ako vždy, vykonávali sme aj neprojektové aktivity, ktoré sme robili viac menej dobrovoľne. Konkrétne sme v roku 2012 dosiahli tieto úspechy:

- Pomohli sme 105 obciam v SR s celkovým počtom 697 tisíc obyvateľov a 6 obciam v ČR s celkovým počtom 10 tisíc obyvateľov so zlepšovaním odpadového hospodárstva, konkrétne: poskytovali sme odborné poradenstvo, zavádzali sme do praxe nové efektívnejšie systémy, pripravili a vydali sme 37 druhov informačných materiálov pre 105 obcí, pripravili sme 6 projektov do Environmentálneho fondu, na 4 školeniach sme vyškolili 52 nových kompost majstrov...
- Vydali sme 3 brožúry (Návrhy k príprave Programu predchádzania vzniku odpadu v Slovenskej republike, Možnosti predchádzania vzniku komunálnych odpadov a Konceptia smerovania k nulovému odpadu). Už z názvov je vidieť, že sa čoraz viac zameriavame na predchádzanie vzniku odpadu.
- Usporiadali sme „Recykláciu Priateľov Zeme“ – výmennú burzu, ktorá bola otvorená pre návštevníkov 6 dní a bezplatne na nej pomáhali 18 dobrovoľníkov. Podujatie navštívilo takmer tisíc návštevníkov, z toho až 60 % si odnieslo veci na ďalšie využitie, len textilu odniesli 55 vriec a 193 tašiek. Medzi zaujímavosti, ktoré si na podujatí našli nových majiteľov možno zaradiť 2 snowboardy, 13 párov lyží, 3 detské bicykle, 6 mixérov, 2 fritézy, 1 elektrickú rúru, 5 farebných televízorov, 4 fotoaparáty, 5 rádii, 3 žehličky, 2 písacie stroje, 3 fény, 1 mrazničku, 3 odšťavovače, 3 lampy, 2 počítačové tlačiarne, 1 monitor, 1 počítač... Celkovo tak išlo o približne 2,8 tony vecí, z ktorých sa vyše 1,8 tony rozdalo a zvyšná približne tona vecí bola venovaná charite.
- Centrum pomoci občanom sa naďalej venovalo kauzám prešovskej spaľovne odpadov, skládky odpadov v Hertniku, spaľovne odpadov v Smoleniciach, spaľovne odpadov v Nižnej Slanej a skládky Luštek pri Dubnici nad Váhom.
- Zorganizovali sme informačné stánky pre verejnosť v Trenčíne na Biojarmoku, v Košiciach na Pestrom mestečku mimovládnych organizácií a v Partizánskom na Vianočných trhoch.
- Zorganizovali sme konferenciu o predchádzaní vzniku odpadov v Bratislave za účasti 40 zástupcov štátnej správy.
- Prednášali sme na viacerých seminároch a konferenciách: konferencia o zriaďovaní centier opätovného použitia na Slovensku, semináre pre samosprávy o odpadovom hospodárstve na vidieku v Dunajskej Strede, Novej Bani, Bardejove, Rožňave a Dudinciach, seminár o príkladoch dobrej praxe pri nakladaní s komunálnymi odpadmi v Košeci.
- V lete sme zorganizovali 16. ročník Ekotábora Priateľov Zeme, opäť na ekofarme Odorica pri Levoči.
- Zapojili sme sa do pripomienkovania dvoch rozsiahlych legislatívnych zmien v oblasti odpadov, kde sa nám ako jedným z mála podarilo presadiť viaceré naše návrhy.

VYHLÁSENIE

o poukázaní sumy do výšky 2 % (3 %) zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa § 50 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorej bolo za zdaňovacie obdobie vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti

Rok : 2012

Uvádza sa zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň

I. ÚDAJE O DAŇOVNÍKOVI

Priezvisko a titul

01	
----	--

Meno

02	
----	--

Rodné číslo (U cudzích št. príslušníkov dátum narodenia.)

03								/					
----	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Adresa

**trvalého pobytu alebo
pobytu na území SR, kde sa daňovník obvykle zdržiaval**

Ulica a číslo

04	
----	--

PSC

05	
----	--

Názov obce

06	
----	--

Štát

07	
----	--

Číslo telefónu

08	
----	--

Suma do výšky 2 % alebo 3 %¹⁾ zaplatenej dane

09	Zaplatená daň, z ktorej sa vypočíta suma do výšky 2 %, alebo 3 % ¹⁾ zaplatenej dane	
10	Suma do výšky 2 %, alebo 3 % ¹⁾ zo zaplatenej dane z r. 09 (min. 3,32 eura)	

¹⁾podiel do výšky 3 % zaplatenej dane môže prijímateľovi poukázať fyzická osoba, ktorá v zdaňovacom období vykonávala dobrovoľnícku činnosť podľa zákona č. 406/2011 Z.z. počas najmenej 40 hodín a predloží o tom písomné potvrdenie, ktoré je prílohou tohto vyhlásenia.

Na r. 09 sa uvádza daňová povinnosť daňovníka, znížená o daňový bonus, vypočítaná v roku (**nie** daň na úhradu), v ktorom sa podáva toto vyhlásenie; uvádza sa riadok 03 z potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou tohto vyhlásenia.

Na r. 10 sa uvádza suma zaokrúhľená s presnosťou na dve desatinné miesta, pričom táto suma nesmie byť nižšia ako 3,32 eura.

Dátum zaplatenia dane

11	
----	--

Z riadku 05 potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou vyhlásenia. V prípade daňového preplatku z ročného zúčtovania preddavkov na daň sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa toto vyhlásenie podáva.

II. ÚDAJE O PRIJÍMATEĽOVI

Obchodné meno alebo názov

12	Priatel'ia Zeme - SPZ
----	-----------------------

Sídlo – obec, PSČ, ulica, číslo

13	Košice, 040 01, Alžbetina, 53
----	-------------------------------

Právna forma

14	Občianske združenie
----	---------------------

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO/SID)

15	3	5	5	2	9	2	6	1	/	-	-	-	-
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Vyhlasujem, že uvedené údaje v tomto vyhlásení sú pravdivé.

V..... dňa.....

.....
Podpis daňovníka

POTVRDENIE O ZAPLATENÍ DANE Z PRÍJMOV ZO ZÁVISLEJ ČINNOSTI

na účely vyhlásenia o poukázaní sumy do výšky 2 % alebo 3 % zaplatenej dane fyzickej osoby podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
(ďalej len „zákon“) za rok **2012**

Meno a priezvisko daňovníka: ..... Rodné číslo¹⁾: .....

Adresa trvalého pobytu: ..... PSČ: .....
(v eurách)

01	Daň – podľa § 15 zákona (z r. 06 ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
02	Nárok na daňový bonus (z r. 10 ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
03	Daň znížená o daňový bonus (r. 01 – r. 02) > 0	
04	Nedoplatok (z r. 17 z ročného zúčtovania preddavkov na daň)	
05	Nedoplatok (z r. 04 tohto potvrdenia), zrazený (zamestnancom zaplatený) v lehote do podania vyhlásenia o poukázaní podielu zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby v úhrnej sume	Dňa: .....

Údaje o zamestnávateľovi, ktorý je platiteľom dane, ktorý toto potvrdenie vydáva („zamestnávateľ“):

DIČ : .....

Meno, priezvisko a trvalý pobyt fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby: .....

.....

Miestne príslušný správca dane: .....

Potvrdzujeme týmto, že údaje uvedené v tabuľke potvrdenia sú pravdivé.

.....
Potvrdenie vypracoval (a)

.....
Dňa

.....
Podpis a odtlačok
pečiatky zamestnávateľa

¹⁾ U cudzích štátnych príslušníkov sa uvádza dátum narodenia.

 INFORMAČNÝ STÁNOK S PETÍCIOU ZA
 LEPŠIE RECYKLAČNÉ SLUŽBY V MESTE
 KOŠICE

 NÁVŠTEVNÍCI INFORMAČNÉHO STÁNKU
 V TRENČINE VYBERALI MISS KOMPOST
 2012

PREDNÁŠKA PRE ŽIAKOV

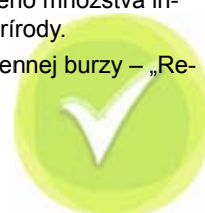

RECYKLÁCIA PRIATEĽOV ZEME

- Inicialovali sme a zúčastnili sme sa viacerých dôležitých stretnutí a rokovaní, ktorých cieľom bolo presadiť zmeny v legislatíve odpadového hospodárstva vedúce k environmentálne a ekonomickejšiemu nakladaniu s odpadmi. Stretli sme sa so zástupcami Ministerstva životného prostredia SR vrátane ministra, Slovenskej agentúry životného prostredia, poslancami NR SR vo Výbore NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie.
- Zrealizovali sme 161 prednášok v 51 školách v 40 obciach, 134 prednášok pre verejnosť v 17 obciach pre takmer 850 účastníkov.
- V Partizánskom, časti Návojevce sme vykonali prieskum o nakladaní s komunálnymi odpadmi a návykov pri nakupovaní a osvetu „od domu k domu“ so zameraním na predchádzanie vzniku odpadu. Celkovo išlo o 160 domácností. Informácie získané v prieskume boli použité pri vypracovaní Programu predchádzania vzniku odpadov v meste Partizánske.
- Zorganizovali sme 2. ročník celoslovenskej súťaže Miss Kompost, cieľom ktorej je neformálna výmena informácií o domácom kompostovaní a podpora myšlienky, že kompostovanie je súčasťou moderného životného štýlu.
- Vyhodnotili sme 3. ročník súťaže samospráv o najväčší pokrok v odpadovom hospodárstve „3Z – Znižuj, znovupoužívaj, zrecykluj“, s rekordným počtom súťažiacich.
- Vďaka nášmu úsiliu sa ani v roku 2012 nezačal výrub stromov a výstavba nevkusného hotela v parku v košickej Barci.

V týchto aktivitách chceme naďalej pokračovať aj v roku 2013. Veríme, že budeme mať vašu podporu aj naďalej. Ak sa rozhodnete Vy alebo Vaši známi podporiť nás 2 % z dane, pomôžete nám napríklad pri:

- Zlepšení podmienok na triedenie odpadov pre obyvateľov formou prípravy legislatívnych návrhov, poradenskej a praktickej pomoci pre mestá a obce.
- Pokračovaní Centra pomoci občanom, ktoré pomáha pri zastavovaní projektov a činností ohrozujúcich práva ľudí, zdravé životné prostredie a prírodu.
- Zorganizovaní letného Ekotábora Priateľov Zeme, kde si môžu účastníci vyskúšať tradičné i netradičné remeslá, vypočuť prednášky osobností ekologického života a svojou prácou pomôcť miestnej komunite.
- Vydávaní informačného spravodaja Ekolisty so zaujímavými článkami o ochrane životného prostredia, ekotipmi, rozhovormi a správami.
- Zatraktívnení a rozšírení webovej stránky Priateľov Zeme – SPZ s dôrazom na ľahšiu dostupnosť väčšieho množstva informácií o ochrane životného prostredia a prírody.
- Zorganizovaní ekologicko-charitatívnej výmennej burzy – „Recyklácie Priateľov Zeme“.

Tretí ročník súťaže „3Z“ má svojich víťazov!

Tretí ročník súťaže samospráv o najväčší pokrok v odpadovom hospodárstve s názvom „3Z“ (Znižuj, Znovupoužívaj, Zrecykluj) bol ukončený slávnostným vyhlásením víťazov. Vyhlasovanie výsledkov spolu s odovzdávaním cien prebehlo 20. decembra 2012 na Dni otvorených dverí v odpadovom hospodárstve v Novej Dubnici.

Hlavným cieľom súťaže je aj naďalej vyzdvihnúť a zviditeľniť pracovných výsledkov ľudí, ktorým záleží na odpadovom hospodárstve a chcú ho neustále zlepšovať. Súťaž má ale viacero dôležitých rozmerov. Okrem vyzdvihnutia práce konkrétnych ľudí chceme ukázať aj to, že na odpadové problémy existujú na Slovensku aj veľmi pozitívne riešenia.

Odborná porota u prihlásených obcí opäť hodnotila aktivity na predchádzanie vzniku odpadu, pokrok v množstvách vytriedených odpadov, vytvorený komfort pre pôvodcov odpadu, úroveň informovanosti verejnosti, komplexnosť celého systému odpadového hospodárstva a ďalšie ukazovatele. Sledovaným obdobím pre dosiahnutie pokroku boli tentoraz roky 2008 až 2010. Spomedzi desiatok prihlásených samospráv porota určila troch víťazov a jednu mimoriadnu cenu.

Na 1. mieste sa umiestnilo mesto Nová Dubnica. V sledovanom období síce zvýšilo celkové množstvo odpadu o 24 %, avšak zároveň dokázalo udržať množstvo zmesového komunálneho odpadu a zvýšiť množstvo vytriedeného odpadu. Na porotu urobilo dojem zvýšenie miery triedenia a zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu zo zelene na trojnásobok, ale aj nárast v ďalších komoditách ako plasty, papier, kovy alebo elektroodpad o desiatky percent. Celkovo tak išlo v Novej Dubnici o zvýšenie množstva vytriedených odpadov u 13 komodít, a celková účinnosť sa tak zdvihla na takmer 29 %. Taktiež Nová Dubnica patrí k tým samosprávam, ktoré zbierajú a odovzdávajú textil na opätovné použitie, konkrétne išlo o vyše 8 ton. Okrem toho zaujala porotu aj komfortnosť systému pre obyvateľov, realizácia zberného dvora formou

chránenej dielne, triedenie kuchynského odpadu v školských jedálňach a tiež zriaďovanie komunitných kompostovísk.

Na 2. mieste sa umiestnilo mesto Žiar nad Hronom. V celom meste je zriadený veľmi komfortný systém odpadového hospodárstva. Dosiahli však o viac ako 1 % nižšiu účinnosť triedeného zberu, ako Nová Dubnica. V sledovanom období došlo k zvýšeniu množstiev vytriedeného odpadu u 12 komodít, pri niektorých komoditách bolo zvýšenie výrazné, napríklad pri plastoch až o 116 %. Porota pri Žiari nad Hronom oceniť aj zníženie množstva zmesového odpadu, intenzívnu prácu s verejnosťou a tvrdý postup pri nelegálnom nakladaní s odpadmi.

Na 3. mieste sa umiestnila obec Košeca. V tejto obci nedošlo až k takému výraznému nárastu vytriedených zložiek odpadov, avšak porota oceniť nie len komfortný systém pre obyvateľov, ale aj výrazný pokles v produkcii celkového množstva komunálnych odpadov, až o 20 kg na obyvateľa, pričom pri zmesovom komunálnom odpade to bolo až o 30 %. Toto dosiahla Košeca hlavne vďaka intenzívnej podpore domáceho a komunitného kompostovania, napríklad podporou kompostovania na cintoríne a pri bytovkách. Taktiež porota oceniť prácu s obyvateľstvom pri nelegálnom nakladaní s odpadom.

Porota sa rozhodla aj v tomto ročníku udeliť Mimoriadnu cenu za kvalitnú dlhoročnú prácu a mimoriadne výsledky dosiahnuté v odpadovom hospodárstve. Ocenenie získala obec Zábiedovo. Okrem toho, že má táto obec pomerne komfortný systém pre obyvateľov, zaujala hlavne intenzívna práca s verejnosťou s výraznou motivačnou časťou, podpora domáceho kompostovania, dotriedňovanie nelegálne uloženého odpadu a celkový environmentálny prístup obce k svojmu fungovaniu, napríklad aj zavedením „zeleného úradovania“.

Novinkou v tomto ročníku súťaže bola vecná cena pre prihlasovateľa obce alebo mesta do súťaže, ktorá bola vylosovaná priamo na podujatí. Interiérové koše na triedenie odpadov, ktoré venovala do súťaže spoločnosť Mevako získala Ing. Edita Haládková z Mestského úradu v Šali.

V projekte Predchádzanie vzniku odpadov – nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4 sa uskutočnili posledné aktivity

Posledným projektovým podujatím, určeným pre odbornú verejnosť ale aj laikov bola konferencia „Program predchádzania vzniku odpadu – realita alebo sci-fi?“, ktorá sa konala dňa 3. júla 2012 v Bratislave. Na konferencii sa zúčastnilo viac ako 40 zástupcov rôznych subjektov odpadového hospodárstva a sektorov spoločnosti, s prevahou pracovníkov štátnej správy. Cieľom konferencie bolo pokračovať v odbornej diskusii k Programu predchádzania vzniku odpadu („Program“), ale aj prezentovať návrhy Priateľov Zeme – SPZ, ktoré by mal Program obsahovať. Konferenciu otvoril predseda Priateľov Zeme – SPZ Martin Valentovič privítaním prítomných.

V prvom bloku najprv uviedla dôvody, pre ktoré Slovenská republika musí vypracovať Program, pracovníčka Ministerstva životného prostredia JUDr. Ivana Škovranová. Po nej uviedla súčasný stav príprav Programu Ing. Viera Šimkovicová CSc. z Centra odpadového hospodárstva a environmentálneho manažmentu Slovenskej agentúry životného prostredia. Blok uzavrel Ivo Kropáček z českého Hnutí Duha a Branislav Moňok z Priateľov Zeme – SPZ, ktorí prítomným predstavili návrhy týchto organizácií na Programy Slovenskej aj Českej republiky. Tie pripravili v rámci expertnej práce, podporenej Medzinárodným vyšehradským fondom.

Druhý blok otvorila svojím druhým príspevkom Ing. Viera Šimkovicová CSc., tentokrát sa zamerala na možnosti predchádzania vzniku odpadu v priemysle. Po nej nasledovala prednáška o úspechoch v odpadovom manažmente v spoločnosti PSA Peugeot Citroën Slovakia s.r.o., prednesená Ing. Ladislavom Halászom. V ďalšej prezentácii sa Branislav Moňok venoval predchádzaniu vzniku komunálneho odpadu. Nasledoval príspevok nad rámec pôvodného programu konferencie Ing. Eleny Bodíkovej, PhD., riaditeľky Centra odpadového hospodárstva a environmentálneho manažmentu Slovenskej agentúry životného prostredia. Tá sa sústredila na prípravu tzv. Centier opätovného používania, a riešenie tejto problematiky. Blok uzavrel Martin Valentovič príspevkom o pozitívnych príkladoch predchádzania vzniku odpadu v maloobchode.

Po obede nasledoval diskusný panel, v rámci ktorého sa pozornosť zameriavala nielen na predchádzanie vzniku ale aj rôzne súvisiace problémy v odpadovom hospodárstve. Väčšina účastníkov hodnotila konferenciu ako prínosnú a boli radi, že sa na Slovensku koná otvorená odborná diskusia o príprave Programu predchádzania vzniku odpadu.

Projekt vyvrcholil vydaním dvoch materiálov. Prvým je tlačenná brožúra určená hlavne pre zástupcov samospráv – „Možnosti predchádzania vzniku komunálnych odpadov“, zhrňujúca zaujímavé skúsenosti s predchádzaním vzniku odpadu zo Slovenska aj Európy, aj s konkrétnymi údajmi o množstvách ušetreného odpadu. Druhým je len elektronicky vydaný materiál pre odbornú verejnosť – „Návrhy k príprave Programu predchádzania vzniku odpadu v Slovenskej republike.“ Tento materiál prezentuje už konkrétne návrhy, ktoré by mal obsahovať kľúčový strategický dokument o predchádzaní vzniku odpadu na Slovensku – Program predchádzania vzniku odpadu v Slovenskej republike.

Všetky aktivity sa konali v rámci projektu „Predchádzanie vzniku odpadov – nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“, ktorý bol podporený Medzinárodným vyšehradským fondom, za čo ďakujeme. Týmito aktivitami bola vecná časť projektu úspešne ukončená. Už teraz sa dá povedať, že vďaka nemu sa našartovala odborná debata o predchádzaní vzniku odpadu na Slovensku aj v Čechách. Navyše sa podarilo túto debatu smerovať ku konkrétnym aktivitám a vyhnúť sa tak riziku, že predchádzanie vzniku odpadu ostane len akademickou témou bez dopadu na konkrétny život obyvateľov.

Miss Kompost 2012 už bola zvolená!

Priatelia Zeme – SPZ vyhlásili v piatok 28. septembra víťazov súťaže Miss Kompost 2012 na Trenčianskom BIOjarmoku. Do súťaže sa mohol zapojiť každý, kto kompostuje pre vlastnú radosť a potešenie. Zmyslom súťaže, organizovanej Priateľmi Zeme – SPZ a Centrom environmentálnych aktivít, bolo zvýšiť záujem o kompostovanie a tvorivosť ľudí pri využívaní biologického odpadu.

Súťažiaci počas leta posielali fotografie, „miery“ (výšku, šírku a dĺžku) svojho kompostoviska a „jedálny lístok“ svojho kompostu. Mnohí pripojili zaujímavú alebo humornú udalosť, ktorá sa im pri kompostovaní prihodila. Aj keď to nebolo ľahké, odborná porota vybrala piatich najlepších súťažiacich, ktorí postúpili do finále.

Poradie finalistov určili návštevníci počas konania Trenčianskeho BIOjarmoku, ktorí hodnotili kvalitu vyrobených kompostov.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali pre verejnosť

V druhom polroku 2012 prednášal Branislav Moňok z Priateľov Zeme – SPZ pre občanov viacerých miest a obcí. Prednášky boli venované témam s ohľadom na miestne zavedený systém nakladania s odpadmi a jeho rozvoj: išlo hlavne o témy venované problematike domáceho kompostovania – čo sa môže a nemôže kompostovať, ako je potrebné upraviť biologický odpad pred kompostovaním, ako urobiť surovinovú skladbu, ako kontrolovať proces, ale aj aké sú možnosti využitia vyrobeného kompostu v záhrade, ďalej témy venované možnostiam predchádzania vzniku odpadov, triedenému zberu – ako dôkladne triediť odpad v domácnostiach, odzneli tiež informácie o škodlivosti spaľovania odpadov, čiernych skládkach či všeobecné informácie o odpadoch: ako odpad vzniká, koľko ho vzniká, čo sa s ním robí a aký má negatívny vplyv na životné prostredie. Prednášky v Partizánskom, Tesároch, Rudinke, Pruskom, Dolnom Ohaji, Dolnom Lopašove, Mani, Pažiti, Chochoľnej-Velčiciach, Brodzanoch, Bolešove, Košeci a Starej Turej sa uskutočnili v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond, ďalšie prednášky sa konali v Bratislave, Stoneve, Vrbovom a Trojanoviciach.

Prvú cenu, záhradný drvič konárov od sponzora kompostery.sk, knihu, tričko a ľanovú tašku od Priateľov Zeme – SPZ získal Vojtech Babuška zo Šalgočky, ktorý svoje kompostovisko vytvoril z lieskových palíc vpletených do starých okenných rámov. Na druhom mieste sa umiestnila Tatiana Pavlacová za materskú škôlku v Púchove – Nosiciach a odnáša si plastový kompostér od sponzora kompostery.sk, knihu, tričko a ľanovú tašku od Priateľov Zeme – SPZ. Ivan Ondrejka z Prievidze získal tretie miesto so svojím kompostoviskom vyrobeným z drevených paliet a odnáša si kôš biopotravin od Centra environmentálnych aktivít a knihu, tričko a ľanovú tašku od Priateľov Zeme – SPZ.

Štvrtú cenu získal Marek Kurinec z Pruského a piatu cenu Magdaléna Haviarová zo Žarnovice. Obidvaja získali od organizátorov súťaže knihu a tričko a súťažiaci na štvrtom mieste navyše aj ochutnávkový balíček biopotravin.

Aj tento rok súťažiaci poslali zaujímavé vyjadrenia svojho vzťahu ku kompostovaniu. Marek Kurinec napísal: „Tento rok ruky k dielu začali prikladať aj naše nezletilé kompostčatá. Motykami sekajú jabĺčka a hruštičky čo im poriská dovolia, aby uľahčili tisíckam a miliónom dobrovoľným organizmom – biožrútom – vykonávať spoločensky prospešnú, ale spoločensky málo ohodnotenú a nedocenenú prácu – biokonzumáciu – a vytváranie kompostu vo verejnom záujme. Len nech, preboha, nezačnú štrajkovať.“ Magdaléna Haviarová to zase vyjadrila jednoducho: „Pri tom kompostovaní som vlastne prišla na to, aké je to v tej prírode jednoduché, sama sa o všetko postará, pokiaľ my ľudia do toho neodborne nezasahujeme.“

Slovenská Miss Kompost je organizovaná so súhlasom autora súťaže OZ Ekodomov z ČR.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali na školách

Priatelia Zeme – SPZ aj v druhom polroku 2012 uskutočnili viacero prednášok pre školy. Prednášky sa týkali problematiky odpadov. Branislav Moňok a Martin Valentovič študentom vysvetlili ich vplyv na životné prostredie od ťažby suroviny až po ich zneškodnenie, význam triedeného zberu, minimalizácie vzniku odpadov a opätovného používania vecí. Dozvedeli sa aj význam používania lokálnych produktov, prepočty finančnej náročnosti dodržiavania pitného režimu pri kupovaní balených nápojov a pitia vody z vodovodu, ale aj vplyv reklamy na naše spotrebiteľské správanie. Prednášky na piatich základných školách a dvoch stredných školách v Partizánskom a na základných školách v Štrbe a Bolešove sa uskutočnili v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond. Ďalšie prednášky odzneli na Základnej škole v Sabinove.

„Naša planéta nie je na jedno použitie“ odkazujú deti z Partizánskeho

Od 17. do 21. decembra 2012 prebiehala v Dome kultúry v Partizánskom výstava výtvarných diel na tému „Naša planéta nie je na jedno použitie“. Pripravili ich žiaci zo základných a stredných škôl v Partizánskom. V stredu 19. decembra 2012 prišli túto myšlienku v rámci dlhodobej spolupráce s mestom Partizánske podporiť aj Priatelia Zeme – SPZ so svojim informačným stánkom.

Priatelia Zeme – SPZ a žiaci zo základných a stredných škôl v Partizánskom chceli ľudí práve v tomto predvianočnom čase typickým svojim zhom zastaviť, aby sa zamysleli. Čo je dôležitejšie? Či radosť a porozumenie so svojimi blízkymi alebo

veľká kopa darčiekov pod vianočným stromčekom. Nadspotreba totiž so sebou prináša plytvanie prírodnými zdrojmi a veľké množstvo odpadov. Je nezlúčiteľná so zdravým životným prostredím. Nenávratne sa stráca krajina pod skládkami odpadov, otravuje sa vzduch zo spaľovania odpadov v spaľovniach a nenávratne sa stráca energia na recyklovanie odpadov. Už nielen nebezpečné odpady obsahujú jedovaté a rakovinotvorné látky. Tie sú dnes aj na pohľad v „obyčajných“ veciach ako sú hračky, kozmetika, elektronika, textil. Škodí počas používania a tiež potom, keď sa stanú odpadom. Pretože, ako vedia i deti v Partizánskom, najlepšie je odpadom predchádzať ako potom s nimi nakladať.

Predchádzanie vzniku sú opatrenia, ktoré sa prijímú predtým, ako sa veci stanú odpadom a ktoré znižujú množstvo odpadu aj prostredníctvom opätovného použitia vecí, znižujú nepriaznivé vplyvy vzniknutého odpadu na životné prostredie a zdravie ľudí a znižujú tiež obsah škodlivých látok v materiáloch a výrobkoch. „Predchádzanie vzniku odpadov je jedinou cestou, ako šetriť našu planétu od následkov nášho plytvavého životného štýlu. Práve v čase vianočných sviatkov je potrebné spomenúť si i na našu planétu, ktorá je nám všetkým matkou a dať jej dar v podobe našej dobrovoľnej skromnosti.“, upozornila Lenka Beznáková.

4 jednoduché prvky predchádzania vzniku odpadov boli nosnými myšlienkami informačného stánku Priateľov Zeme – SPZ a výstavy výtvarných diel. Na začiatok stačí urobiť málo: používať trvácnu tašku, nekupovať zbytočné obaly, uprednostňovať pitie vody z vodovodu a kompostovať svoj biologický odpad.

Návštevníci informačného stánku, ktorý bol 19. decembra umiestnený v rámci Vianočných trhov, sa z rozhovorov a informačných materiálov dozvedeli o tom, ako sa správať šetrnejšie k našej planéte a byť zodpovednejším spotrebiteľom.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali na sérii odborných seminárov pre obce

Päť seminárov s názvom „Odpadové hospodárstvo na vidieku“, ktorý organizovalo Univerzitné centrum Zvolen n. o. bolo určených pre obce mimo pólov rastu. Konali sa od októbra 2012 do januára 2013 v Dudinciach, Rožňave, Bardejove, Novej Bani a Dunajskej Strede. Branislav Moňok na nich pre zástupcov obcí prednášal a delil sa so skúsenosťami na témy možnosti predchádzania vzniku komunálnych odpadov; možnosti nakladania s biologicky rozložiteľnými odpadmi na území obce; podpore domáceho kompostovania zo strany samosprávy; budovaniu obecných kompostovísk; o možnostiach, ako znížiť nelegálne nakladanie s odpadmi v obciach; o chybách pri uzatváraní zmlúv medzi obcami a firmami pôsobiacimi v oblasti nakladania s odpadmi a o hlavných zásadách pri tvorbe všeobecne záväzných nariadení obce o odpadoch a poplatkoch za odpady. Prednášky sprevádzali živé a podnetné diskusie.

Priatelia Zeme – SPZ sa zúčastnili konferencie a stretnutia o zriaďovaní centier opätovného používania

Medzinárodná konferencia CERREC 2012 sa konala v Šoporne 12. 9. 2012 a zorganizovala ju Slovenská technická univerzita v Bratislave. V diskusii o stanovení podmienok na zriaďovanie centier opätovného používania vystúpil za Priateľov Zeme – SPZ Martin Valentovič so skúsenosťami z praxe, ktoré získali pracovníci organizácie počas viacerých rokov testovania opatrení opätovného používania. Následne sa 14. 12. 2012 konalo na pôde Slovenskej technickej univerzity stretnutie, ktorého cieľom bolo pokračovanie diskusie a podrobnejšie rozpracovanie viacerých výsledkov konferencie. Aj na tomto stretnutí sa za Priateľov Zeme – SPZ zúčastnil Martin Valentovič.

20. 12. 2012: Priatelia Zeme – SPZ vydali nové odborné publikácie pre samosprávy

Priatelia Zeme – SPZ si uvedomujú zložitú situáciu samospráv pri zodpovednom nakladaní s komunálnymi odpadmi. Preto pre nich pripravili tri nové odborné publikácie. Vydanie dvoch z nich – príručku pre samosprávy „Predchádzanie vzniku a triedenie komunálnych odpadov“ a brožúru „Konceptia smerovania k nulovému odpadu“ podporil Recyklačný fond v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“. Vydanie tretieho materiálu – brožúry „Možnosti predchádzania vzniku komunálnych odpadov“ podporil Medzinárodný vyšehradský fond v rámci projektu „Predchádzanie vzniku odpadov – nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“. Všetky publikácie sú prístupné záujemcom aj v elektronickej forme na našej webstránke.

20. 12. 2012: Priatelia Zeme – SPZ vydali pre verejnosť nové informačné materiály o odpadoch

Tentoraz to bolo 7 druhov materiálov na podporu predchádzania vzniku odpadov, triedenia a kompostovania odpadov. Pre 7 obcí sme pripravili kalendáre zberu vytriedených zložiek odpadov na rok 2013, pre 3 obce letáky o triedenom zbere a domácom kompostovaní, pre 1 obec plagát o triedenom zbere a pre 61 obcí brožúru „Neskládkuj a nespáľuj, odpad tried a kompostuj“. Materiály sú určené do všetkých domácností v jednotlivých obciach. Ďalšie 3 druhy materiálov boli určené širokej verejnosti SR a budú záujemcom postupne distribuované na akciách Priateľov Zeme – SPZ. Tieto materiály sú prístupné verejnosti aj v elektronickej forme na našej webstránke.

10. 11. 2012 – 13. 11. 2012: Priatelia Zeme – SPZ uskutočnili prieskum environmentálneho správania obyvateľov v meste Partizánske

Prieskum sa týkal spôsobov nakladania s komunálnymi odpadmi v jednotlivých domácnostiach žijúcich v rodinných domoch a ich návykov pri nakupovaní. Zároveň bol do každej navštívenej domácnosti odovzdaný leták „Ako predísť záplave odpadov“, v ktorom sú uvedené jednoduché návody ako predchádzať vzniku odpadu v domácnostiach. Výsledky prieskumu budú použité pri príprave Programu prevencie pre mesto Partizánske.

12. 9. 2012: Priatelia Zeme – SPZ rokovali s MŽP SR o novele zákona o odpadoch

Na základe zaslaných pripomienok k návrhu novely zákona o odpadoch v rámci medzirezortného pripomienkového konania boli Priatelia Zeme – SPZ pozvaní na rozporové konanie na Ministerstve životného prostredia Slovenskej republiky. Branislav Moňok a Lenka Beznáková v ňom obhajovali stanoviská organizácie. Podarilo sa im presadiť dve dôležité úpravy v záko-

ne, ktoré pomôžu zlepšiť nakladanie s odpadmi v obciach. Zvyšné pripomienky bude možné z technických príčin zapracovať až do nového zákona o odpadoch, ktorého príprava naďalej pokračuje.

8. 8. 2012: Priatelia Zeme – SPZ školili kompost majstrov v Topoľčanoch

Školenia sa zúčastnili pracovníci firmy Schwarz-Eko, s. r. o., ktorá v meste Topoľčany prevádzkuje kompostárenie biologických odpadov. Branislav Moňok ich oboznámil s legislatívnymi požiadavkami v oblasti nakladania s biologickým odpadom na Slovensku, teóriou kompostovacieho procesu, jeho monitoringu, spôsobmi evidencie, preberania a úpravy dovezených biologických odpadov na kompostárení, najčastejšie sa vyskytujúcimi chybami atď. V závere teoretickej časti si všetci spoločne vypočítali zrovňujú surovinovú skladbu a správnu vlhkosť kompostovacej zkladky. V ďalšej časti školenia, ktorá sa konala priamo na kompostárni, bolo účastníkom prezentované, ako získané teoretické znalosti využiť v praxi. Bola skontrolovaná prevádzka kompostárne a tiež boli navrhnuté opatrenia na jej zefektívnenie.

28. 6. 2012: Priatelia Zeme – SPZ oslovili návštevníkov obchodného centra

Dobrovoľníci Lucia Tóthová, Ján Vozár, Lukáš Jánošík a Lucia Klimčáková na infostánku Priateľov Zeme – SPZ pod vedením Reného Říhu oslovili približne 120 návštevníkov. Tí mali možnosť svojím podpisom podporiť petíciu za zlepšenie podmienok separovaného zberu v Košiciach, dozvedeli sa o práve prebiehajúcej súťaži Miss Kompost, o letnom Ekotábore, ktorý onedlho začne, ale aj všeobecné informácie o triedenom zbere, kompostovaní či predchádzaní vzniku odpadu. Pozitívnu náladu dotváral už tradičný maskot Recyklačko. Informačný stánok sa konal v rámci podujatia Pestré mestečko neziskových organizácií v obchodnom centre Atrium Optima v Košiciach, na ktorom sa prezentovalo celkom 11 neziskových organizácií. Ďakujeme dobrovoľníkom za pomoc a Karpatskej nadácii za priestor, ktorý nám na tomto podujatí vytvorila už po štvrtý krát.

15. 6. 2012: Priatelia Zeme – SPZ sa zapojili do akcie Naše Mesto

Naše mesto je podujatie firemného dobrovoľníctva, v rámci ktorého sa piati dobrovoľníci zo spoločnosti T-systems rozhodli pomôcť Priateľom Zeme – SPZ. Tí spolu s koordinátorom Priateľov Zeme – SPZ Reném Říhom pripravili 4 nové veľkoformátové transparenty o témach, ktorým sa organizácia venuje: triedený zber, kompostovanie a predchádzanie vzniku odpadov. Transparenty budú využívané pri informačných akciách, či už infostánkoch, seminároch, výstavách a pod. Priatelia Zeme – SPZ týmto ďakujú dobrovoľníkom Michaele Zuzulicovej, Kristíne Kerteszovej, Ivane Krištinovej, Monike Mihokovej a Matejovi Belicovi a tiež organizátorovi Našeho Mesta Nadácii Pontis.

http://1.bp.blogspot.com/_KM_BnQVa-uE/TsjHucPkISI/AAAAAAAAAU/WIVUqAyKqE/s1600/Pallets5.jpg

Opätovné používanie tvorivo

Pestrá paleta príkladov použitia palety

V dnešnej časti seriálu o opätovnom používaní si predstavíme ďalšie zaujímavé riešenia. Tentoraz si zoberieme na mušku drevenú paletu, ktorá býva používaná pri preprave rôznych tovarov. Takáto paleta býva často použitá len jednorazovo, pritom je škoda že rýchlo končí v odpade alebo ako štiepka na kúrenie, keď stačí trošku fantázie, šikovnosti a z drevenej palety sa môže stať originálny a užitočný kus nábytku či bytový doplnok.

Drevené palety si môžeme zaobstarat' jednoducho, všade tam kde sa prepravujú objemnejšie náklady, v predajniach, skladoch, prevádzkach..., taktiež na internete je mnoho ponúk na odpredaj použitých drevených paliet.

Kúzlo netradičného použitia

Charakteristický tvar drevenej palety je daný účelom, na ktorý je využívaná. Ak ju umiestnime do nášho interiéru/exteriéru netradičným spôsobom a pritom ostane priznaná jej forma, štruktúra dreva i jeho nedokonalosť, poškodenia, vyrazené znaky či pečiatky, ešte viac tým môžeme vyzdvihnúť jedinečnosť tohto objektu. Objekt, ktorý je vo svojej podstate veľmi nejedinečný (pokiaľ myslíme masové použitie) sa stáva zaujímavým originálom. Práve tento kontrast vytvára identifikovateľný odkaz opätovného použitia, ktorý môže osloviť i našu návštevu, či suseda. Iste, tento odkaz by bol samoučelným, pokiaľ by nasledujúce riešenia neboli skutočne funkčné. Však posúďte sami...

Interiér

Príkladov použitia v interiéri je viacero. Po pridaní koliesok a prípadne krycej vrchnej dosky sa z nej stane konferenčný stolík, matrac a pár vankúšov na drevenej palety poslúži ako sedacia súprava alebo posteľ, pár jednoduchých úprav, a z palety máme poličku, vešiak, botník...

Exteriér

Pokiaľ nás už v interiéri takýto nábytok omrzí, môžeme ho opätovne použiť – v exteriéri. Veľmi zaujímavým príkladom je záhradné sedenie, alebo vertikálna záhradka – kvetiny zasadené do zvisle postavenej palety. Paletu takto môžeme nainštalovať napríklad na stenu domu. Ako posledný krok na životnej púti drevenej palety je možnosť využiť ju na stavbu kompostoviska do našej záhradky. Na takéto použitie sú však vhodné len také palety, ktoré neboli povrchovo upravované agresívnymi lakmi či farbami.

René Říha

Zaujímavé linky

<http://www.designblog.sk/exterieur/drevene-palety-vo-vasom-byte-alebo-dome/>

<http://www.living.cz/inspirace/nabytek-z-drevenych-palet-vas-total-ne-dostane.html>

<http://www.doba.sk/2011/10/07/jeden-by-neveril-co-vsetko-sa-da-vyrobit-z-obycajnych-drevenych-paliet/>

Z každej strany na mňa hučí reklama, aby som si niečo kúpila – aby som bola viac sexi a „in“. Obchody sú preplnené oblečením. Kolegyne v práci sa doslova predbiehajú, ktorá z nich si prvá zasa niečo nového kúpila. Ako sa teda správať ekologicky ku svojmu „šatníku“?

Predovšetkým úplne nepodľahnúť módnym trendom a nekupovať každoročne kvantá oblečenia. Skúste si nájsť svoj vlastný štýl. Byť originálnou/originálnym v niečom, čo Vám svedčí a pridáva Vám na šarme.

Sú informácie, ktoré Vám reklamy neponúknu – napr. ako sa vyrába a dodáva oblečenie na trh. Tu nie je priestor na úplnú odpoveď, no v krátkosti Vám môžeme poradiť, aby ste nekupovali oblečenie vyrobené v Číne, Indii, Bangladéši a v ďalších krajinách východnej Ázie. Sú tam veľmi mierne, alebo i úplne chýbajúce, limity na znečisťovanie životného prostredia. Polia s bavlnou a podzemné vody sú zamorené pesticídmi, dochádza k únikom dioxínov do ovzdušia, povrchové vody sú veľmi znečistené vypúšťaním odpadovej vody priamo z podnikov na výrobu látok... Bežnou praxou v týchto krajinách je využívanie detskej práce bez bezpečnostných pravidiel. Preto uprednostňujte pri kúpe oblečenie vyrobené na Slovensku, prípadne v štátoch Európskej únie.

Kupujte kvalitné oblečenie. Je drahšie, no vydrží dlhšie. Na trhu už nájdete módne značky tzv. „eco - style“, ktorý ponúka oblečenie z látok vyrobených z organickej bavlny, inak nazývanej i bio bavlna, (často sú to tričká a rifle), z recyklovaného plastu (flísový mikiny, vetrovky)...

Uprednostňujte oblečenie, ktoré sa jednoducho udržiava. Dá sa prať doma, nie chemicky čistiť v čistiarni; nemusí sa žehliť vôbec alebo len málo...

Starajte sa o svoje oblečenie. Sezónne oblečenie starostlivo odkladajte – chráňte ho pred vlhkosťou, prachom, slnkom a domácimi maznáčikmi.

Uprednostňujte pranie oblečenia pri teplote vody 30 °C v skrátených pracích režimoch. Často je oblečenie len prepotené a veľmi málo znečistené. Používajte ekologické pracie prostriedky, mydlové orechy, pracie guľu... Mokré oblečenie sušte zavesené na šnúre naruby a nie na radiátore. Svetre sušte na uteráku položené na podložke (nie tak, aby viseli) a nenatiahnu sa. Ak chcete mať svoje obľúbené rifle čo najdlhšie pekné, perte ich len vtedy, keď je to už skutočne nutné. Odkladajte si ich na vešiak, nie do police.

Keď sa Vám objavia v skrini mole, je to znamenie, že je najvyšší čas prekontrolovať, čo z oblečenia ešte nosíte a čo už len prekladáte z police na policu. Platí stará múdrosť: ak si neoblečiete ani raz za 2 roky nejakú z vecí, je čas prehodnotiť ich potrebu a vecí sa rozumne „zbaviť“. Môžete si ich prešit' a urobiť si zaujímavé nové oblečenie. Alebo využiť látku na ušitie zaujímavej tašky zo starého oblečenia, vrecká do kúpeľne na drobnosti, obliečky na vankúše a pod.. Oblečenie, ktoré už nenosíte, môžete darovať rodine, známym, kamarátom... Veľmi obľúbené sú v Anglicku tzv. „clothes-swapping party“. Sú to večierky, kde sa stretnú priatelia a vymieňajú si oblečenie. V obciach a mestách už nájdete i špeciálne kontajnery na zber šatstva. Tiež sa organizujú jednorazové akcie zberu šatstva pre charitu. Čoraz častejšie sa vyskytujúcou novinkou je zber oblečenia priamo v obchodoch s oblečením a v obchodných centrách. V Košiciach každoročne organizujeme „Recykláciu Priateľov Zeme“, kde okrem oblečenia zbierame i topánky, knihy, drobné veci do domácnosti...

Neplňme zbytočne skrine šatstvom. Tie nám nezaručia, že sa staneme krajšími. Krása predsa vychádza z našej duše.

Lenka Beznáková

Priateľov Zeme - SPZ finančne podporili:

RECYKLAČNÝ FOND

PROJEKT „TRIEDENIE A RECYKLÁCIA ODPADU - SÚČASŤ NÁŠHO KAŽDODENNEHO ŽIVOTA“ FINANČNE PODPORIL RECYKLAČNÝ FOND.

PROJEKT „WASTE PREVENTION - NECESSARY STEP TOWARD SUSTAINABLE V4 REGION“ FINANČNE PODPORIL INTERNATIONAL VISEGRAD FUND.

Pri realizácii aktivít Priateľov Zeme - SPZ pomohli:

Katarína Pačayová, Ján Vozár, Lucia Tóthová, Dominika Moňoková, Bebe, Lenka Elečková, Stanislav Tomek, Juraj Adam, Eva Schusterová, Zuzana Labašová, Ľubo Ontkóc, Stanka Sekretárová, Michal Jurčo, Zuzana Homolová, Juraj Zamkovský, Roman Uhrín, mesto Nová Dubnica, Lukáš Jánošík, Lucia Klimčáková, Ondrej Pačay, Michaela Zuzuličová, Kristína Kertészová, Ivana Krištinová, Monika Mihoková, Matej Belic, Ivica Řihová, Lucia Valentovičová, Slávka Halčáková, Marián Geišberg...

Ekotábtor 2012 podporili:

Ďakujeme Vám

U MALÉHO PRINCA